

12e JAARGANG

NUMMER 3

MAART 1976

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

+++++
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING +
+ GAAT HET DENKEN AAN HET DOEN +
+ VOORAF. BIJ HET HANDELEN VAN +
+ KLASSEN OF MASSA'S BLIJKT DE +
+ BETEKENIS VAN HET HANDELEN +
+ PAS ACHTERAF. HIER GAAT DE +
+ DAAD VOORAF AAN HET BEGRIP. +
+++++

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

Geen vaste abonnementsprijs

De uitgave zal worden bekostigd uit *vrijwillige* bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam-west
Postgiro 307695

S P O O R S T A K I N G I N S P A N J E

Half januari brak er een spoorstaking uit in Franco-Spanje. We noemen het land nog steeds aldus, ook al is de generaal die er het huidige bewind heeft gevestigd zélf niet meer in leven. Zijn dood heeft er - uiteraard - niets veranderd. De man, die al jaren geleden door de generaal zelf als zijn opvolger werd aangewezen - Don Juan Carlos de Bourbon - moge zich dan geen Caudillo (leider) noemen maar koning, dezelfde bezittende klassen delen er nog altijd de lakens uit, dezelfde oproerpolitie marcheert er nog altijd door de straten, er worden nog altijd dezelfde brutale onderdrukkingmethoden toegepast en de arbeidersklasse verkeert er nog altijd in dezelfde ellendige omstandigheden als nu reeds veertig jaren het geval is, ook al verrijzen er dan de prachtigste vakantiebungalows en de schitterendste hotels aan de Costa Brava en de Costa del Sol.

Over de treinstaking werden wij uitvoerig ingelicht door middel van een brief, die een Spaanse spoorwagearbeider eind januari aan een van onze relaties in Parijs stuurde en die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat. De brief werd in het Spaans geschreven en door een onzer, de Spaanse taal machtig zijnde vrienden in het Frans vertaald. Wij geven de inhoud hier zoveel mogelijk letterlijk weer.

+ +
+

MADRID, 26 januari 1976

Omdat een employé van de Spaanse spoorwegen een hongerloon ontvangt en omdat het leven in Spanje van dag tot dag duurder wordt, hadden wij al geruime tijd geleden onder meer aan het spoorwegbedrijf gevraagd ook bij de RENFE (Spaanse afkorting voor het staatsspoorwegbedrijf) de collectieve arbeidsovereenkomst in te voeren. De spoorwegen immers vormen de enige staatsonderneming waar een dergelijke arbeidsovereenkomst onbekend is. Niet dat zij ons nu bepaald met geestdrift vervult. Ook de collectieve arbeidsovereenkomst is niets anders dan een valkuil, die door het kapitalisme voor de arbeiders wordt gegraven. Maar door deze eis te stellen konden wij andere

eisen met een schijn van wettelijkheid naar voren brengen. Hoe het zij, wij baseerden er ons op. Maar voor het geval het bedrijf zou weigeren en ons geen andere wettige middelen meer ter beschikking zouden staan, hadden wij met elkaar besloten over te gaan tot de strijd. Want de inhoud van ons loonzakje stelde steeds minder voor doordat de prijzen aanhoudend bleven stijgen.

Er was afgesproken, dat wij in het merendeel van de verschillende werkplaatsen de arbeid zouden neerleggen voor een tijdsduur die zou variëren van één tot vier uur. En zo gebeurde het ook op 14 januari. Vanaf drie uur in de middag van die dag waren de arbeidsonderbrekingen een feit en zij breidden zich uit tot alle spoorwegwerkplaatsen in Madrid en tot een deel van de hoofdstedelijke spoorwegbureau's.

Op 16 januari werd er ook gestaakt in de provincies en de staking in Madrid won aan betekenis doordat het personeel van de plaatskaartenkantoren en het personeel van de inlichtingenbureau's en van de controle eveneens de arbeid neerlegde.

Op 17 januari werd de strijd nog heviger. Praktisch alle spoorwegdiensten stakten, met uitzondering van het rijdend personeel. Maar dat gaf te kennen, dat het zich op maandag 19 januari bij ons zou aansluiten. De voornaamste eis was een loonsverhoging en daarbij kwamen dan enkele eisen die betrekking hadden op de veiligheid en de hygiëne.

Niettegenstaande de omvang van het conflict en ondanks onze vastbeslotenheid reageerde de directie niet op onze eisen. Inplaats daarvan werden wij maandag 19 januari geconfronteerd met de brutaalste onderdrukkingsvormen. Heel het spoorwegpersoneel werd gemobiliseerd en onder militaire tucht geplaatst. Van dat moment af nam alles een totaal andere wending. Wat er gebeurde was zo schandelijk, dat ik er prijs op stel, dat mijn verhaal een zo groot mogelijke bekendheid krijgt. Ik hoop, dat allerlei organisaties er kennis van zullen nemen: de pers, de vakverenigingen in het buitenland, in het bijzonder de organisaties van spoorwegpersoneel; ik hoop dat het ter kennis zal komen van het grote publiek, zodat dit inzicht krijgt hoe het in Spanje is gesteld.

Om de draad weer op te vatten, wij werden dus op 19 januari onder militaire tucht gesteld. In de centrale herstelwerkplaats van de spoorwegen in de Madrileense voorstad Villaverde Bajo verschenen vier jeeps van het leger en twee jeeps van de Guardia Civil. Daarop werd heel het personeel bij elkaar geroepen, ongeveer duizend man. Een legercommandant klom op een verhoging, vergezeld door een kapitein en door verscheidene soldaten met de mitrailleurs in de aanslag. Hij sprak ons toe, vertelde ons, dat wij onder de wapenen waren geroepen en nu geheel en al onder zijn bevelen stonden. Tenslotte beschreef hij alles wat ons te wachten stond als wij niet gehoorzaamden.

Toen hij was uitgesproken riep hij: "En nu soldaten, zeg het mij na: leve Spanje, Arriba Espana!" Wat hij misschien verwacht had gebeurde niet. Er deed niemand een mond open. Er viel een doodse stilte, wat hem duidelijk niet beviel. Het beviel hem nog minder, dat een van de arbeiders vroeg of hij hem kon zeggen of de spoorwegjongens van nu af als arbeiders dan wel als militair zouden worden betaald. Zijn reactie was zoals men van een aanhanger van een diktatuur verwachten kon. Hij riep: "Arresteer die man!" Maar er kwam niets van een arrestatie doordat de overige arbeiders onmiddellijk hun kameraad in hun midden namen en de commandant liet het er bij zitten.

Ofschoon wij onder gewapend toezicht stonden staken wij tijdens de pauze

rond het middaguur toch de hoofden bij elkaar om te beraadslagen wat ons te doen stond. Wij besloten eensgezind ons noch te laten opjagen, noch een langzaam-aan-actie te beginnen, maar ons daarentegen stipt te houden aan het arbeidstempo, dat in ons contract was voorgeschreven. Het gevolg was dat de lokomotieven die wij te repareren of in onderhoud kregen te laat weer in bedrijf kwamen, wanneer er geen overuren zouden worden gemaakt.

Het in dienst van de directie gestelde leger kwam onmiddellijk in actie. De militairen wilden ons onder bedreiging dwingen tot een hoger arbeidstempo dan in het contract omschreven werd, iets waartoe de wet ons niet verplicht. Maar het regiem heeft lak aan de wet en onderscheidt zich in dat opzicht niet van andere diktaturen, zoals die van het IIIe Rijk. En om te zien of wij gehoorzaamden marcheerde er van tijd tot tijd een militaire patrouille door de werkplaatsafdelingen, bestaande uit een kapitein, een luitenant en vier met geweren bewapende soldaten. Van tijd tot tijd verscheen er ook een patrouille van de Guardia Civil, met mitrailleurs.

Men verbood ons met meer dan drie man samen te scholen. Wij mochten al evenmin langer dan nodig was om een kop koffie te drinken in de kantine verblijven. Wij werden verplicht op het werk te verschijnen en mochten ons niet ziek melden, behalve dan met een briefje van een militaire dokter. En wij mochten ook niet langer dan drie verlofdagen buiten Madrid vertoeven wanneer wij daar niet uitdrukkelijk toestemming voor hadden gekregen.

Aan elk van ons was een uittreksel uit het reglement op de krijgstucht uitgereikt. Volgens dat reglement mochten wij geen vergaderingen beleggen en ook niet collectief onze mening kenbaar maken. Dedden wij dat toch, dan stelden wij ons aan militaire straffen bloot.

Toen wij beraadslaagden tijdens die eerste lunchpauze, hadden wij besloten, dat tijdens het gesprek niemand naar voren zou komen om de discussie te leiden, dat iedereen duidelijk zijn mening zou zeggen, maar zonder naar voren te komen. Dat was gebeurd om verklikkers zo weinig mogelijk kans te geven. Toch wisten verklikkers te bewerkstelligen, dat een van ons die zijn mening ten beste had gegeven, maar niet langer of nadrukkelijker dan de anderen, werd gearresteerd. Het werd ons spoedig duidelijk, dat het om een willekeurige arrestatie ging, die alleen maar de bedoeling had ons uit onze tent te lokken. De arrestant werd tot tweemaal toe door het driehonderd meter lange lokaal gevoerd waar we ons bevonden, tussen vier soldaten en vier leden van de Guardia Civil, met een kapitein aan het hoofd, om te kijken of wij ook iets zouden ondernemen om hem te hulp te komen. Later bleek ons ook, dat ze een lijst hadden met de namen van twintig arbeiders, die ze op de een of andere manier wilden compromiteren.

Toen de gearresteerde voor ons langs werd gevoerd waren er enkele kameraden wier woede en haat hun te machtig werden. Ze wilden zich op de patrouille storten, maar anderen, die het hoofd koel wisten te houden, hielden hen tegen en voorkwamen daarmee een catastrofe. Daarna werd onze kameraad afgevoerd. Drie dagen lang verkeerden wij volstrekt in het ongewisse wat of er van hem geworden was. De plaats waar hij was opgesloten werd zorgvuldig geheim gehouden en zelfs aan advocaten werd zijn verblijfplaats niet bekend gemaakt. Pas na drie dagen vernamen wij, dat hij in de gevangenis van Carabanchel in een militaire cel vertoefde. Op het moment dat ik dit schrijf zit hij nog altijd gevangen, zonder dat er ook maar één aanklacht tegen hem is ingediend. Hij zit vast sinds de 20e januari en wij weten niet wanneer hij zal worden losgelaten. De onderdrukking van de strijd in onze werkplaats geschiedde met methoden, die in alle opzichten fascistisch kunnen worden ge-

noemd en die het ware karakter van het bewind in alle duidelijkheid onthullen.

+ +
+

Tot zover de brief van de Spaanse spoorjongen. Hij spreekt voor zichzelf menen wij. De enige opmerking die wij er aan zouden willen toevoegen is deze, dat hij - naar onze indruk - wat al te veel illusies koestert als het om de buitenlandse publieke opinie of buitenlandse organisaties van notabene de oude arbeidersbeweging gaat, om van de pers maar helemaal te zwijgen. Dat soort illusies echter achten wij onder de in Spanje bestaande verhoudingen wel begrijpelijk. Maar juist zijn eigen brief leert ons, zo goed als berichten omtrent andere recente akties in Spanje, dat het Spaanse regiem voor het optreden van de Spaanse arbeiders zélf méér bevreesd is dan voor protesttelegrammen of verontwaardiging buiten de grenzen. Zeker, er is de Spaanse machthebbers veel aan het lidmaatschap van de E.E.G. gelegen en ze doen - naar buiten - hun best een "wat democratischer" indruk te vestigen. Maar wat de Spaanse arbeiders doen snijdt dieper in hun vlees dan wat dan ook. Overigens, men lette daar wel op, hoe verontwaardigd onze briefschrijver ook over de onderdrukkingsmethoden moge zijn, de strijd van hem en zijn collega's werd niet terwille van de "demokratie" gevoerd, maar ter verbetering van de materiële positie van de arbeiders. Ook in Spanje gehoorzaamt het klasse-optreden aan dezelfde wetten als waar ook.

=====

G E S C H I E D H E R S C H R I J V I N G

In Rusland is in de afgelopen jaren de uitgave gestart van een groot standaardwerk over de geschiedenis van de tweede wereldoorlog. Over die uitgave heeft CPN-bestuurder Paul de Groot, wiens partij zich de laatste tijd weer sterk op Moskou oriënteert, een lijevig en lovend artikel gewijd in "De Waarheid" van 29 januari j.l. Tot nu toe zijn vier van de twintig delen verschenen en zij maken volgens Paul de Groot deel uit van het eerste allesomvattende Russische werk op dit gebied, omdat er alleen afzonderlijke publikaties bestonden, waaronder ook "foutieve".

Welnu, dat er foutieve geschiedwerken in Rusland vervaardigd zijn, verbaast ons niets, omdat de geschiedenis daar bij iedere machtswisseling of koerswijziging herschreven wordt ten gunste van de nieuwe bewindvoerders. Klassiek is de verwijdering van Trotzky van schilderijen, die de revolutie van 1917 tot onderwerp hadden.

Ten aanzien van de februaristaking van 1941 brengt het nieuwe standaardwerk een versie, die wij nog niet eerder tegenkwamen. Zoals bekend hebben de bolsjewiki hun aandeel in deze algemene staking altijd schromelijk overdreven en de herdenking ervan tot een propagandistisch gebeurtenis gemaakt. Ook de Russische geschiedschrijvers kennen de CPN een hoofdrol toe in de organisatie van deze staking. Alleen vormt voor de Russische "kameraden" de aanleiding voor het massale Amsterdamse protest een zaak, waarmee ze moeilijk uit de voeten konden.

Zo citeert Paul de Groot een passage uit het geschiedenisboek: "In Nederland begon de, zich in de illegaliteit bevindende, Communistische Partij in de herfst van 1940 met de uitgave van illegale kranten en in februari 1941 organiseerde zij een staking van driehonderdduizend werkers in Amsterdam en omgeving als protest tegen de gewelddadige verbanning van Nederlandse werkers naar Duitsland."

Hiermee werpt het boek een nieuw licht op de feiten, want voor zover bekend stroomden destijds de werven, tramremises, fabrieken en kantoren leeg uit protest tegen het brute optreden van de Duitse bezetters tegen de joodse bevolking van Amsterdam. Maar die aanleiding zal wel niet passen in de opvatting van de Russische historici. Misschien omdat in Rusland zelf momenteel joden gediscrimineerd en vervolgd worden en massaal arbeidersprotest tegen jodenvervolgung daarom niet past in het Russische straatje?

Wie zal het zeggen? Duidelijk maakt het citaat dat "geschiederschrijving" in Rusland nog altijd geen uitgestorven praktijk is. Even onthullend is het feit, dat Paul de Groot de Russische geschiedenisopvatting onweersproken laat. Maar dat waren we eigenlijk al van hem gewend.

=====

BIJ "DAAD EN GEDACHTE" VERKRIJGBAAR

✓ "HET ANDERE PORTUGAL". Een analyse van de ontwikkelingen na de staatsgreep van 25 april 1974.

Het andere Portugal, dat is het Portugal van de arbeiders, waarover u in de burgerlijke pers niets leest.

✓ "STELLINGEN OVER DE CHINESE REVOLUTIE".

Een diepgaande analyse van de Chinese revolutie.

✓ "WAS DE SOCIAAL-DEMOKRATIE OOIT SOCIALISTISCH?" Een beschouwing over haar wezen.

Een brochure die tracht aan te tonen, dat de sociaal-demokratie wezenlijk nooit iets anders is geweest dan de voorhoede van het meest vooruitstrevende deel der bourgeoisie.

✓ "OVER BOLSJEWISME EN FASCISME".

✓ "MAAR HOE DAN?" Enige gedachten over een socialistische samenleving.

"VAN BERIA TOT ZJOEKOF". De sociaal-ekonomische achtergronden van de déstalinisatie.

✓ "BESCHOUWINGEN OVER GELD EN GOUD".

Al deze brochures kosten per exemplaar f 3,50, franco per post. Bij 10 exemplaren of meer wordt de prijs f 3.--, franco per post. Na ontvangst van uw betaling zullen we voor een snelle verzending zorg dragen.

=====

DE WERKELIJKHEID WAS ANDERS

In het eerste nummer van dit jaar van het blad "Spartacus" komt een heel verhaal voor van hetgeen "Spartacisten vertellen". Er zou voor ons geen enkele aanleiding zijn om aan die terugblik op het verleden enige aandacht te schenken, ware het niet, dat één der Spartacisten een stukje "geschiedenis" weggeeft, dat volkomen in strijd is met wat er werkelijk gebeurd is. De bewuste "verteller" zegt o.a.:

"Het beroerdste was wel dat na ongeveer een jaar of drie, ongeveer in '48 een scheiding in de Spartacusbond plaatsvond op grondslag van de mening 'Ik probeer weer een baan te krijgen in het economische leven en daar wil ik op het ogenblik niet het achterste van mijn tong laten zien'. Dat was een uitspraak die voor veel GIC-ers reden was om verzwakt op te treden. Toen kwam de scheuring, ook om de ontzettende schulden die gemaakt waren. Het gevolg was dat we met een kleinere groep met vrijwel alleen vroegere RSAP-ers opnieuw begonnen met de Spartacusbond en een nu gestencilde krant. Het kwam dus zo te liggen dat we met een veel kleinere groep verder werkten. Degenen die eruit gestapt waren konden we nog wel persoonlijk bereiken, maar ze wilden zich niet meer waarmaken op straat, in het bedrijf enz. Er bleef ook na de oorlog een ontzaglijke werkloosheid. Er waren ook jongere mensen bij met een gezin en die wilden wel wat meer verdienen om het gezinsleven weer een beetje normaal te doen verlopen en met die gedachte zijn ze dan op de achtergrond geraakt. Na nog een jaar abonnee te zijn geweest van Spartacus, was het uiteindelijk toch afgelopen."

De teneur van het bovenstaande is duidelijk: al die mensen van de GIC (Groep van Internationale Communisten) hadden toch eigenlijk niet zoveel te betekenen en waren meer bedacht op het veroveren van een positie in de maatschappij dan op het goed functioneren van de Spartacusbond. En wie bleven er over na het opstappen van de carrièremakers van de GIC? Juist, de bewuste revolutionairen van de RSAP (Revolutionair Socialistische Arbeiders Partij), die het belang van hun gezin opofferden om zich "waar te kunnen maken op straat, in het bedrijf, enz."

Voor de jongeren zij hier eerst even uiteengezet, dat de Spartacusbond in de oorlog tot stand kwam door een samengaan van de RSAP en de GIC. Het behoeft geen betoog, dat dit samengaan van beide zijden een groot aanpassingsvermogen vereiste. De GIC-ers, anti-parlementariërs in hart en nieren, moesten samenwerken met mensen, die altijd op het standpunt van het parlementarisme hadden gestaan. Tenslotte was de RSAP een partij, die zichzelf beschouwde als de voorhoede van het proletariaat, een partij die zich wezenlijk niet onderscheidde van andere partijen. De RSAP-ers van hun kant moesten samenwerken met mensen, die altijd meer gewicht hadden gehecht aan de discussie dan aan het zogenaamde bedrijvenwerk. Wrijvingen konden dan ook niet uitblijven. Het moest welhaast tot een breuk komen. Volgens de "Spartacusverteller" kwam de breuk in 1948, volgens ons echter reeds in 1946. De juistheid van één der jaartallen is echter onbelangrijk. Waar het om gaat is, dat de breuk niet tot stand kwam omdat sommige oud GIC-ers een "baan in het economische leven probeerden te krijgen". Dat is doodgewoon nonsens. Natuur-

lijk waren er wel oud-GIC-ers, die om die reden verstek lieten gaan. En ook waren daarbij wel jongeren, die meer waarde hechtten aan de opbouw van hun gezin. Nou en? Ook onder de oud-RSAP-ers waren wel promotie-jagers en hoe-veel oud-RSAP-ers - ouderen en jongeren - hebben we in de loop der jaren niet uit de rijen van de Spartacusbond zien stappen? Niet dáár lag dan ook het breekpunt. De oorzaak van de breuk lag in het feit, dat de RSAP nu eenmaal een grotere aanhang had dan de GIC, zodat er ook in de Spartacusbond meer oud-RSAP-ers waren dan oud-GIC-ers. Op zichzelf behoeft dat nog niet tot een scheiding te leiden, maar de wezenlijke tegenstellingen in de opvattingen waren te groot om van de Spartacusbond een goed samenwerkend geheel te maken. Zo werden er meermalen besluiten genomen waar de minderheid van oud-GIC-ers het niet mee eens was. Doch de meerderheid van oud-RSAP-ers verlangde van de minderheid, dat die de genomen besluiten loyaal mee zou helpen uitvoeren. Dat was natuurlijk teveel gevraagd en op een gegeven moment was de scheuring een feit. De oud-GIC-ers wilden zich niet aan "de partijlijn" houden en zagen zich genoodzaakt op te stappen.

Het is dus zonder meer duidelijk, dat de "Spartacus-verteller" het hele gebeuren vertekend, dus vervalst, heeft weergegeven. De vervalsing gaat echter nog verder. Om de belangrijkheid van de oud-RSAP-ers en de nietigheid van de oud-GIC-ers aan te tonen, zegt de oud-RSAP-er, dat "vrijwel alleen de oud-RSAP-ers overbleven". Niets is echter minder waar. Na de scheuring bleven óók oud-GIC-ers in de bond. Eén van die mensen was zelfs de man, die in het begin van de dertiger jaren (toen bepaalde Spartacisten nog hoog en droog in de SDAP zaten en daar een rol speelden) een belangrijk aandeel had in het tot stand komen van het belangrijke boek "Grondslagen van de Communistische Productie en Distributie", met welk boek de Spartacusbond heden ten dage nog adverteert, zoals de door die bond geadverteerde brochure "Van Beria tot Zjoekof" geschreven is door een andere oud-GIC-er, die ook na de scheuring in de Spartacusbond was gebleven. En ook ná de breuk werd het gezicht van het blad "Spartacus" nog grotendeels bepaald door oud-GIC-ers en mensen, die volledig op hun standpunt stonden. Hieraan kwam pas een einde toen in december 1964 de laatste oud-GIC-ers en zij die het volledig met hen eens waren (notabene viervijfde van de redactie) uit de bond werden gegooid op een wijze een echte partij waardig. Eindelijk dan, na twintig jaren, was de Spartacusbond gezuiverd van alle radencommunistische smetten. Eindelijk waren de oud-RSAP-ers weer onder ons en kon de bond zich wijden aan zijn taak om - zoals één der Spartacus-vertellers het in het bewuste verhaal zegt - "als beweging proberen de massa te bereiken met wat ze nodig heeft". Eindelijk is de Spartacusbond dan dát, wat hij in "Spartacus" van 10 januari 1948 reeds verkondigde, namelijk "niet een theoretiserende club, maar een strijdende voorhoede". Dat de oud-RSAP-ers de theorie schuwen is ons bekend, zoals het ons ook bekend is, dat een "strijdende voorhoede" in het geheel niet afkerig is van de royementsbijl en de geschiedvervalsing.

Is hetgeen "Spartacisten vertellen" nu zo belangrijk om er zoveel aandacht aan te besteden? Eerlijk gezegd, neen. Had de bewuste passage dan ook alleen nog levende oud-GIC-ers betroffen, we zouden er schouderophalend aan voorbij zijn gegaan. Waar de laffe aanval echter ook onze reeds gestorven makers betreft, meenden we deze geschiedvervalsing even recht te moeten zetten. We meenden dat aan de nagedachtenis van onze gestorven kameraden verplicht te zijn.

=====
=====

D E V A K B E W E G I N G V E C H T
V O O R H A A R I M A G E

Sedert het einde van de tweede wereldoorlog tot zo ongeveer het einde van de jaren zestig is er in Nederland - maar natuurlijk niet in Nederland alleen - sprake geweest van een groeiende tegenstelling tussen de vakbeweging en haar leden. Het ging daarbij om een ontwikkeling, die geenszins bij de bevrijding startte. De samenwerking tussen kapitaal en arbeid, die tot het wezen van de vakbeweging hoort, was er natuurlijk ook al vór voor de oorlog, ja zij was er vóór de oorlog van 1914-1918 reeds. We hoeven, om dat te illustreren, er alleen maar aan te herinneren, dat de beroemde spoorwegstaking van 1903 tegen de wil van de Nederlandse Vereniging van Spoor- en Tramwegpersoneel is uitgebroken en dat leiders als Oudegeest en Petter haar niet alleen rampzalig achtten, maar ook als een gevaar voor de organisatie beschouwden. We hoeven, als tweede voorbeeld, maar te wijzen op de zeeliedenstaking van het jaar 1911, waar het NVV zich vierkant tégen verklaarde, een houding die destijds bij brede lagen van de arbeidersklasse de grootste verbittering wakker riep. Het zou niet moeilijk zijn om deze twee voorbeelden met vele andere aan te vullen, zowel uit de tijd van vóór 1914 als uit de periode tussen de beide oorlogen. Maar daarom is het ons ditmaal niet te doen. Waarop wij hier willen wijzen is het feit, dat wat lang voor de oorlog al zichtbaar was in de jaren na 1945 veel duidelijker zichtbaar is geworden dan voorheen.

Voor dat feit zijn verscheidene oorzaken aan te voeren, die - gelijk zo vaak het geval is - nauw met elkaar samenhangen. Al die oorzaken uit te diepen zou ons te ver voeren. Een van de belangrijkste is wel deze, dat de maatschappelijke ontwikkelingen des te beter kunnen worden waargenomen naarmate de verschijnselen die ertoe behoren zich in groter aantal voordoen. Er waren een kleine veertig jaar en nog langer geleden gevallen genoeg waarin de vakbeweging en de arbeiders met elkaar in konflikt kwamen. Maar dat aantal was niettemin gering in vergelijking tot het aantal keren, waarin dat sinds de bevrijding is geschied.

De vorm die deze konflikten aannamen was altijd de "wilde" aktie. De arbeiders traden zélf op, gingen zélf tot handelen over, omdat de vakbeweging niet handelen wilde, of liever gezegd, vanwege haar funktie in de samenleving niet handelen kón. Welnu: "wilde" stakingen en "wilde" bedrijfsbezettingen waren er óók al voor de jongste oorlog, maar eerst daarna zijn zij zich op grote schaal gaan voordoen, zowel in dit land als in andere moderne industriestaten.

Twee nevenoorzaken hebben dat sterk in de hand gewerkt. De eerste is wel het ekonomische klimaat. De tien jaren die aan het uitbreken van de tweede wereldoorlog voorafgingen waren de jaren van de zwaarste ekonomische krisis die het kapitalisme ooit heeft gekend. Door de enorme omvang van de werkloosheid werden de strijdmogelijkheden van de arbeidersklasse aanzienlijk beperkt. De Twentse textielstaking van 1932, de Tilburgse textielstaking van 1935, de staking bij de n.v. Verblifa in Krommenie uit het midden van de dertiger jaren, wat stakingen bij Palthe in Almelo, bij Wilton-Feijenoord en voorts de Jordaan-opstand en een aantal stakingen in de werkverschaffing (te Diever o.a.) vormen de belangrijkste mijlpalen in de klassenstrijd van de dertiger jaren en het is niet eens gemakkelijk om er heel

veel meer te noemen. In de jaren '20 springt de landarbeidersstaking in Oost-Groningen er uit. Alles bij elkaar echter is het niet meer dan een handjevol. Onder die omstandigheden zijn de voorbeelden van tegenstellingen tussen de arbeiders en de vakbeweging natuurlijk eveneens gering in aantal, want die tegenstellingen doen zich alleen ten tijde van klassebotsingen voor.

Na de tweede wereldoorlog zijn kleine en grote stakingen in Nederland echter schering en inslag geweest. Mét de opleving van de conjunctuur nam - precies omgekeerd als door velen wel eens klakkeloos wordt verondersteld - de strijdbaarheid van de arbeiders aanmerkelijk toe. Bij iedere staking was de tegenstelling tussen vakbeweging en arbeiders opnieuw aan de orde. Zij was geen uitzondering, maar regel. Zij werd, naarmate het ene arbeidsconflict op het andere volgde, ook hoe langer hoe meer als regel, dat wil zeggen als de normale en vanzelfsprekende toestand door alle betrokkenen ervaren. Vandaar dat wij in de aanhef van deze beschouwing van een *g r o e i e n - d e* tegenstelling hebben gesproken. Zij groeide niet enkel in kwantiteit, maar ook in kwaliteit!

De tweede nevenoorzaak waardoor deze ontwikkeling nog aanzienlijk versterkt werd was deze, dat de vanouds bestaande samenwerking tussen kapitaal en arbeid gedurende de bezettingsjaren nog formeel werd bezegeld door afspraken tussen de vakbeweging en het ondernemersdom.

Tengevolge van dit alles zag men na de tweede wereldoorlog in toememende mate een zelfstandig optreden van de arbeiders. Inplaats van de traditionele oude arbeidersbeweging was er, bij ieder sociaal conflict, sprake van een beweging van de arbeiders. Het verschil tussen beide werd zo duidelijk zichtbaar, dat de traditionele oude arbeidersbeweging, de vakbeweging in de eerste plaats, er door werd bedreigd. Die bedreiging verontrustte niet enkel de vakbeweging zélf, maar ook het ondernemersdom en de burgerlijke sociologen. De symptomen van die verontrusting zal iedereen zich nog wel herinneren. De vakbeweging trachtte haar ledenverlies af te remmen door bij het bedrijfsleven aan te dringen op de uitkering van de z.g. vakbondspremie. De burgerlijke sociologen hier te lande en in het buitenland schreven het ene boek na het andere, waarin de "apathie" van de arbeiders onderwerp van hun studie werd. Hier te lande was pater Hoefnagels een van de eersten die zich met het probleem bezig hield, anderen drukten weldra zijn voetspooren en in het buitenland zwol de desbetreffende literatuur nog veel sterker aan dan bij ons.

De ontwikkeling die wij hier beschrijven heeft zowel in Nederland als over de grenzen het aanzijn geschonken aan wat zich de "Maatschappij-kritische vakbeweging" is gaan noemen; een stroming die er naar streefde de vakbeweging te hervormen; een stroming, die het image van de vakbeweging wilde opvijzelen en oppoetsen; een stroming die beseftte, dat het *b e s t a a n* van de vakbeweging bij dit alles hoe langer hoe meer op het spel kwam te staan en die begreep, dat er iets zou moeten gebeuren. Men zou haar kunnen karakteriseren als een stroming, die de gevaren voor de vakbeweging uit de weg probeerde te ruimen, niet door haar oorzaken weg te nemen (wat gezien functie en wezen van de vakbeweging een onmogelijkheid was) maar door een versterking van de vakbewegingsmythe en de schone schijn.

Als beweging, die binnen de vakbeweging zélf ontstond, als een groep die het karakter aannam van een soort van "vakbewegingsoppositie", kón de "Maatschappij-kritische vakbeweging" er onmogelijk naar streven de tegenstelling tussen vakbeweging en arbeidersklasse uit de weg te ruimen, ervan af-

gezien nog, dat die tegenstelling aan de vakbeweging vastgebakken zit en onlosmakelijk met de vakbeweging is verbonden. Wat de "Maatschappij-kritische vakbeweging" wilde, was dit: dat de vakbeweging zich zó gedragen zou, dat die tegenstelling op wat minder brutale wijze aan de dag zou treden.

Korte tijd heeft de "Maatschappijkritische vakbeweging" nogal van zich doen spreken. Daarna is het om haar heen aanzienlijk stiller geworden. De reden is, dat de vakbeweging zélf, in haar totaliteit, het nodige is gaan doen om haar image te verbeteren. De betekenis van de "Maatschappij-kritische vakbeweging" is afgenomen, doordat háár streven als het ware door de officiële vakbeweging werd overgenomen.

Van gisteren op vandaag heeft die verandering zich niet voltrokken. Al geruime tijd voordat de "Maatschappij-kritische vakbeweging" voor de schijn-hervorming van de vakbeweging begon te ijveren, waren er binnen de officiële vakbeweging zélf symptomen van een nieuwe opstelling. De beroemde redevoering van de katholieke vakbondsbestuurder Mertens in Sneek, diens erkenning dat "de vakbeweging zich had laten inkapselen" (wat overigens volstrekt geen juiste omschrijving van de werkelijke ontwikkeling was!) getuigde ervan. Maar van die rede van Mertens geldt, dat één zwaluw nog geen zomer maakt. Er zou nog heel wat tijd verstrijken eer het door Mertens uitgestrooide zaad op de vakbewegingsakker zou opkomen: een veld vol giftige papaverplanten met allemaal achter de bloem het kleine bolletje, waarin zich het gevaarlijke verdovingsmiddel bevindt, dat de heren leiders hun aan de teugels rukkende volgelingen wilden laten slikken.

Want zoals gezegd: het gaat slechts om een schijnbare verandering, al-lerminst om een wezenlijke. Maar ook schijnveranderingen plegen zich duidelijk te manifesteren, vooral wanneer zij, wat onvermijdelijk is, gepaard gaan met een wisseling in het personenbestand. In de dagen dat de Nederlandse vakbeweging zich om haar image maar bitter weinig bekreunde traden in het NVV figuren als Ad Vermeulen en Van der Lende of Liefwaard op de voorgrond; in de periode die als een overgang naar de huidige fase zou kunnen worden aangeduid waren het Kloos en Van der Heijde; in het huidige bedrijf van de komedie zijn het Arie Groenevelt en Wim Kok. Kortom: er is niet alleen een ander decor gekomen, maar er zijn ook andere acteurs voor het voetlicht getreden. Niettemin gaat het nog altijd om hetzelfde stuk. De tegenstelling tussen de vakbeweging en haar leden, tussen de vakbeweging en de arbeiders-klasse is niets minder geworden dan voorheen. Zij is alleen maar wat minder duidelijk zichtbaar. Ze wordt aan het oog onttrokken door het gepraat over het konfliktmodel, door geschriften als "Fijn is anders", door discussies over "een andere maatschappelijke orde" (of wat daar voor door moet gaan) en zeker niet in de laatste plaats ook, doordat de vakbeweging zich bij een aantal sociale konflikten niet openlijk tegenover de arbeiders heeft opgesteld. In de jaren '70 is er sprake van diverse stakingen die door de bonden zijn geproklameerd. Dat de bonden in praktisch al die gevallen de door hen uitgeroepen stakingen ook weer zo snel mogelijk beëindigd hebben is een tweede, maar het onderscheid met de jaren '50 en '60 springt niettemin in het oog. In dat tijdvak was er, op een zeer groot aantal arbeidskonflikten slechts bij héél, héél hoge uitzondering sprake van een konflikt dat de vakbeweging officieel erkende. Thans is het aantal stakingen dat door de bond wordt uitgeroepen of waar de bond zich achter plaatst in v e r h o u - d i n g t o t h e t a a n t a l " w i l d e " s t a k i n g e n aanmerkelijk toegenomen.

We zeggen nadrukkelijk: in verhouding tot het aantal "wilde" stakin-

gen. Want zó bijzonder groot is het aantal officiële akties nu ook weer bepaald niet. Waarmee we namelijk te doen hebben is het afnemen van het aantal stakingen in het algemeen. En dat hangt weer samen met de teruglopende conjunctuur en de stijging van de werkloosheid. Vergeleken met het aantal zelfstandige akties uit de jaren '40, '50 en '60 is het aantal stakingen dat de vakbeweging afkondigt nóg erg klein. Vergeleken met het huidige aantal konflikten vertegenwoordigt het een percentage van betekenis.

We kunnen dat gemakkelijk met een - gefingeerd - cijfervoorbeeld verduidelijken. Wanneer er op een totaal aantal stakingen van 100 zegge en schrijve 1 officiële staking is, dan bedraagt het aantal officiële stakingen precies 1% 1). Zijn er 5 officiële stakingen op een aantal van 10, dan is het aantal officiële stakingen daarentegen 50%. Hebben we met een dergelijke verhouding te maken (en de werkelijkheid - stakingen en bedrijfsbezettingen over één kam geschoren - ligt niet zo héél ver van ons voorbeeld af!) dan kan er niet langer worden gezegd, dat de "wilde" staking de regel is en de officiële staking de grote uitzondering. In die omstandigheden wordt de tegenstelling tussen vakbeweging en arbeiders, die altijd pas i n de strijd aan de dag treedt, v e r s l u i e r d .

Ziedaar de reden, waarom wij in de aanhef gesproken hebben van een groeiende tegenstelling tussen de vakbewegingen haar leden, die tot zo ongeveer het einde van de jaren '60 heeft geduurd. Er is geen kwestie van dat ná de jaren '60 de tegenstelling tussen vakbeweging en arbeiders minder diep zou zijn geworden. Maar ze is niet meer zichtbaar, ze manifesteert zich minder, ze is dientengevolge voor de vakbeweging minder dreigend en explosief, ze wordt, wat de arbeidersklasse betreft minder aan den lijve ervaren en gevoeld.

Voor sommigen is de situatie zoals wij haar hierboven hebben afgeschilderd, aanleiding om te beweren, dat de vakbeweging, onder de druk van haar "Maatschappij-kritische" oppositie, onder de druk van theoretici als Hoefnagels of prof. Van Zuthem, of onder druk van haar achterban, thans een grotere s t r i j d b a a r h e i d aan de dag zou leggen. Het is maar, zeggen zij, wat je daaronder verstaat. Wie zich rekenschap geeft van de betekenis van ons cijfervoorbeeld, zal moeten erkennen dat er van een toegenomen strijdbaarheid niet veel te bespeuren valt. Je zou hoogstens kunnen zeggen, dat de vakbeweging zich inspant - zowel in haar eigen belang als in dat van het ondernemersdom, dat van een niet meer representatieve, door de arbeiders genegeerde vakbeweging geen enkel voordeel heeft - om de arbeiders wat minder tegen de schenen te schoppen. Wie dat "strijdbaarheid" wil noemen ga zijn gang, het is niet, wat wij er onder verstaan.

Naar onze opvatting is er van een toegenomen strijdbaarheid van de vakbeweging geen sprake. Vechtend voor haar bedreigde positie, vechtend voor haar image, zich tot het uiterste inspannend om de traditionele vakbewegingsmythe in stand te houden zonder welke zij het niet kan stellen, poogt de vakbeweging de s c h i j n van een strijdbaarheid te wakken. Zij blijkt daarbij te kunnen rekenen op het geestdriftige applaus van allen, die maar al te graag de schijn voor de werkelijkheid wensen te houden.

Waarvan daarentegen wél sprake is, dat is een verminderde strijdbaarheid van de arbeidersklasse. Wij houden er wat dat betreft precies de tegen-

1) In werkelijkheid bedroeg het aantal officiële stakingen nog lang niet 1%. Van de eerste 1500 stakingen die er na de bevrijding in Nederland uitbraken waren er 3 officieel. Dat is 0,2%.

overgestelde opvatting op na als sommige "linkse" groepen, die bijvoorbeeld in akties als de ENKA-bezetting of die bij het transportbedrijf Meeus in Bergen op Zoom bewijzen zien voor het "oplaaien van de klassenstrijd". Wij doen dat niet. Wij konstateren heel duidelijk - en ook ons cijfervoorbeeld spreekt in dat opzicht klare taal - een verminderde aktiviteit aan het klassefront en één van de oorzaken daarvan is de teruglopende economische bedrijvigheid. Bij de moeilijkheden die het kapitalisme thans doormaakt is het al net eender als tijdens alle andere krisisperioden. De strijdbaarheid van de arbeiders is altijd het grootste in perioden van economische bloei. De strijd van de arbeiders golft op en neer met de conjunctuur. Maar niet in die zin, dat de strijd toeneemt naarmate het de arbeiders slechter gaat, maar in die zin, dat de strijd toeneemt naarmate het ze beter gaat. Een verschijnsel, waar arbeiders geen moeite mee hebben, maar dat de meeste "linkse" intellectuelen voor een raadsel plaatst; een raadsel dat zij pogen op te lossen door de feiten om te draaien.

Overigens is het niet zo, dat de conjunctuur de uitsluitende verklaring zou vormen voor hetgeen er aan de hand is. Het is niet alleen maar de stijgende werkloosheid en het zijn echt niet alleen maar de bedrijfssluitingen die de arbeiders de kat uit de boom doen kijken. Het is ook zo, dat de schijngevechten, zelfs de soms zeer povere schijngevechten die de vakbeweging levert, maken dat de arbeiders een afwachtende houding aannemen. Bedoelen wij daarmee dat de arbeiders zich door de geschetste manoeuvres van de vakbeweging in de luren laten leggen? Wij beantwoorden deze vraag noch bevestigend, noch ontkennend. Op het proces namelijk, zoals zich dat in de werkelijkheid voltrekt is dat begrip "zich in de luren laten leggen" in het geheel niet van toepassing. Laat ons, om dat duidelijk te maken, nog eens opnieuw het verschil bekijken tussen de jaren '50 en '60 en de tijd die wij nu beleven, maar dan vanuit een andere gezichtshoek, uit de gezichtshoek namelijk van "de nieuwe arbeidersbeweging".

Men kan volkomen terecht stellen, dat van de bevrijding af tot diep in de jaren '60, misschien zelfs tot in het begin van de jaren '70 (in de geschiedenis in het algemeen en in de sociale geschiedenis in het bijzonder is een nauwkeurig tijdstip nimmer aan te geven) de "nieuwe arbeidersbeweging" voortdurend in opmars is geweest. Want de nieuwe arbeidersbeweging, dat is niet de een of andere weldoortimmerde en formeel gekonstitueerde organisatie, maar dat is niets anders dan de beweging van de arbeiders zélf. Welnu: de zelfstandige arbeidersstrijd nam lange tijd achtereen voortdurend toe in omvang en kracht en binnen die zelfstandige beweging ontwikkelden zich voortdurend nieuwe strijdvormen. Mag men sommigen geloven, dan moet de groei van het bewustzijn als de motor van die ontwikkeling worden beschouwd. Volgens die redenering zou ieder stuk strijd tot sterker bewustzijn en het sterkere bewustzijn tot krachtiger strijd hebben gevoerd. Als dat waar zou zijn, dan zou ieder spoor van een afwachtende houding ten opzichte van de vakbeweging als een terugval, een verzwakking, van het bewustzijn moeten worden opgevat. Een poging tot verklaring van een dergelijke terugval is ons niet bekend. Degenen die op de zojuist beschreven wijze redeneren hebben de noodzaak daarvan kennelijk nooit gevoeld. Dat is ons inziens een al even wonderlijke zaak als de (niet verklaarde) terugval of inzinking van het bewustzijn zelf.

Naar onze overtuiging is er van een inzinking van het bewustzijn in het geheel geen sprake om de eenvoudige reden, dat er van een groei van het bewustzijn op de manier zoals wij dat zojuist hebben weergegeven geen sprake

is geweest. Niets is minder waar dan dat de arbeiders in de periode dat de "wilde" stakingen aan de orde van de dag waren zelfstandige strijd hebben gevoerd, omdat zij zich ervan b e w u s t zouden zijn geweest wat de wezenlijke functie is van de vakbeweging. Als dat waar was zou er nooit enige uiting van woede, teleurstelling of verontwaardiging geweest zijn over de praktijk van de bonden. Er zouden geen uitbarstingen van haat zijn waargenomen, er zou nimmer het gevoel hebben geheerst van "de bonden hebben ons in de steek gelaten!" De arbeiders voerden zelfstandige strijd, niet omdat zij de bonden volledig door hadden, zij voerden hun strijd ondanks het feit, dat zij tóch nog wel vertrouwen in de vakbeweging koesterden. Zij hadden allerm minst vóór strijdbegin een duidelijk beeld van het wezen der vakbeweging in hun hoofd. Zij hadden - uitzonderingen daargelaten natuurlijk, omdat die voor het a l g e m e n e beeld niet meetellen - een verkeerde voorstelling omtrent de vakbeweging in hun hoofd. Maar in de klassenstrijd komt het er niet op aan, wat de arbeiders zich voorstellen, het komt er op aan, in wat voor situatie zij zich bevinden en waartoe zij op grond van die situatie genoodzaakt worden.

De nieuwe arbeidersbeweging, dat wil zeggen de beweging der arbeiders is niet voortgesprongen uit een b e w u s t z i j n omtrent het wezen der oude arbeidersbeweging, zij is voortgesprongen uit noodzakelijkheden en mogelijkheden. De combinatie van beide heeft de acties in het leven geroepen en is telkenmale bepalend geweest voor de vorm die zij aannamen. De arbeiders streden niet, omdat zij ervan overtuigd waren dat zij het beter konden dan de vakbeweging (wat inderdaad het geval was), evenmin omdat zij meenden op grond van het een of andere "beginsel" tot zelfstandige strijd "verplicht" te zijn. Zij streden zélf omdat de vakbeweging niet streed; zij handelden omdat de vakbeweging niet handelde. Zij voerden zelfstandige arbeidersstrijd niet omdat zij dat op grond van een sterk bewustzijn wilden, maar omdat zij moesten! Zij traden op, niet vanwege het inzicht, dat de vakbeweging aan de andere kant van de barrikade moest staan, maar ondanks hun gebrekkig inzicht in dat feit. De tegenstelling tussen hen en de vakbeweging namen zij niet van te voren waar, zij werd hun eerst tijdens de strijd geopenbaard.

Er zit aan dit alles ook nog een andere kant. De mens is gemakzuchtig en de arbeiders vormen zeker geen uitzondering op die regel. Arbeiders zijn, de geschiedenis leert het, maar al te graag bereid om alle moeite en alle inspanning die een bepaalde actie meebrengt aan ánderen over te laten indien zij zich daarvoor komen aandienen. Zij voerden bepaald geen autonome acties omdat zij het zo graag zelf wilden opknappen. Zij deden het letterlijk noodgedwongen en zij stegen altijd pas gedurende zo'n actie boven zichzelf uit. Dan deden zij dingen die zij zichzelf van te voren bepaald niet hadden toevertrouwd en waartoe zij zichzelf nooit in staat hadden geacht. Maar al te vaak ook deden zij dingen, die zij van te voren in het geheel niet in hun bewustzijn hadden overwogen, die zij zelfs niet eens voorzien hadden en die ze, zo zij ze wél voorzien hadden, uit de weg zouden zijn gegaan, waarvoor zij zouden zijn teruggeschrokken.

De konklusie uit dit alles is deze, dat de weg naar de nieuwe beweging der arbeiders geen rechte weg is. Die weg vertoont scherpe bochten. Het is ook allerm minst een vlakke weg, maar hij voert over hoge toppen, maar evengoed door diepe dalen. In zo'n dal zitten we thans. Vakbeweging en ondernemersdom zijn er op uit de arbeiders in het dal te houden. Dat is het wat zij beogen, dat is het wat zij willen en de zogenaamd "kritischer" opstelling van de vakbeweging, de pogingen tot verbetering van haar image zijn er

het middel toe. Maar in de maatschappij komt het niet op het willen aan. Niet wat de vakbeweging in wezen w i l is belangrijk, maar wat ook de vakbeweging gedwongen zal zijn te doen. Uit noodzaak heeft zij haar huidige houding aangenomen, uit noodzaak zal zij die op een gegeven moment weer laten varen. Uit noodzaak zullen ook de arbeiders op een gegeven moment weer in beweging komen. Dan wordt de opmars naar de nieuwe arbeidersbeweging hervat. En geenszins omdat de arbeiders dat zo graag willen. Integendeel, ze willen waarschijnlijk het liefst, dat de vakbeweging zal blijken te zijn, wat ze thans schijnt te zijn. Maar met al dat soort dingen houdt de ontwikkeling van de maatschappij nu eenmaal bitter weinig rekening.

=====

O V E R D E Z O G E N A A M D E F O U T E N
V A N D E A R B E I D E R S K L A S S E

In de Britse groep "Solidarity" hebben zich in de afgelopen maanden tegenstellingen die al geruime tijd zichtbaar waren tot vrij grote scherpte ontwikkeld. Zij hebben ertoe geleid, dat enkele leden voor de groep hebben bedankt en dat een ander lid werd geroyeerd. Het ging allemaal gepaard met nogal onverkwikkelijke methoden - zoals veelal in dergelijke omstandigheden - en met beschuldigingen, die kant noch wal raakten. Op de beschuldigingen en de gebruikte methoden willen wij hier niet ingaan. Er valt eigenlijk weinig nieuws van te vermelden: ze zijn namelijk al zo oud als de geschiedenis van de arbeidersbeweging en de klassenstrijd. De enige kanttekening die we willen plaatsen is, dat ze ditmaal nogal tegenstrijdig waren. Enerzijds immers werd aan onze vrienden en geestverwanten - want die waren het waartegen de meerderheid van de groep, nauwkeuriger gezegd: de Londense afdeling van de groep, zich keerde - "leninisme" verweten (een grandioze belachelijkheid!), anderzijds werden ze gekritiseerd vanwege hun "spontaniteitsopvattingen". Eén van de dingen waarover de verdedigers van het groepsbelang vielen was dit, dat de "oppositie" op het standpunt stond, dat alle zelfstandige activiteiten van de arbeiders van belang waren, onverschillig met welke voorstellingen en voor welk doel ze werden gevoerd. De kritiek van de meerderheid was, dat bij een dergelijk standpunt helemaal geen rekening meer werd gehouden met de "fouten" van de arbeiders, die een "politieke groep" toch diende te signaleren en te kritiseren. Het is op dát standpunt van de "Solidarity"-meerderheid - dat volstrekt niet alleen door "Solidarity" maar door de meerderheid van alle "linkse" groepen wordt gehuldigd - dat we hier in het kort willen ingaan.

Diegenen die denken zoals de "Solidarity"-meerderheid doet, plegen ons in een gedachtenwisseling over deze kwestie vroeg of laat altijd dezelfde vraag te stellen. Deze namelijk: of wij dan werkelijk van mening zijn, dat de arbeidersklasse geen fouten maakt? Of anders geformuleerd: of wij niet vinden, dat de fouten der arbeidersklasse dienen te worden gesignaleerd en geanalyseerd.

Onze opvatting is, dat deze hele vraagstelling niet deugt. Zodra iemand - of een groep - het over een "fout" van de arbeiders heeft (maar ook

omgekeerd: wanneer iemand zegt, dat de arbeiders het weer zo "goed" hebben gedaan!) dan houdt dat in, dat er een bepaalde norm wordt aangelegd. Onze wedervraag luidt dan immer: welke norm?; waar komt die vandaan?; wie stelt haar vast?; wie maakt uit wat fout of wat goed is? Het komt er dan altijd weer op neer, dat iemand of een groep buiten de arbeidersklasse eens even haarfijn komt vertellen wat of die klasse wel had moeten doen of niet had moeten doen, welke weg ze wél of niet moet gaan. Het gaat er steevast om dat iemand of een groep als "schoolmeester" van de arbeidersklasse optreedt. Eén stapje verder nog en zo iemand wordt óók nog de schoolmeester van de geschiedenis. Niet enkel de arbeiders hebben het dan "fout" gedaan, maar ook de "geschiedenis" is nog zo brutaal geweest om zich anders te voltrekken dan zij zich volgens de bewuste kritikus zou hebben moeten voltrekken. Volgens ons is een dergelijke opstelling dwaas en in de meeste gevallen is zij behalve dat óók nog iets ergers: een poging namelijk om de arbeiders te manipuleren en te beheersen.

Als wij van deze opvatting blijk geven, wordt ons meestal gevraagd of wij haar óók nog huldigen wanneer zo'n "iemand" of zo'n groep uit arbeiders bestaat. Nu willen wij ervan afzien, dat dergelijke groepen doorgaans niet uit arbeiders bestaan. Het punt is van belang, omdat de zienswijze dat de arbeiders "fouten" maken die gekritiseerd moeten worden het hardmeekigst wordt gehuldigd naarmate er in zo'n groep minder arbeiders zitten. Dat is allerminst toevallig natuurlijk, maar dit willen we maar even terzijde laten. Wij beantwoorden de vraag eveneens bevestigend wanneer een arbeider of een kleine groep van arbeiders over de "fouten" van de arbeiders zou praten. We schrijven "zou praten", om toch maar vooral te laten uitkomen dat het om een veronderstelling gaat. In werkelijkheid gebeurt dat niet. We tarten dit soort vraagstellers ons één voorbeeld te noemen waarin het wel is gebeurd. Groepen die de "fouten" der arbeidersklasse kritiseren zijn altijd groepen die óf niet uit arbeiders bestaan, óf maar voor een heel klein deel uit arbeiders bestaan, óf arbeiders in hun midden tellen die helemaal in die trant zijn opgevoed en die niet beter menen te kunnen doen dan de geleerde critici na te zwetsen. Vraagt men dergelijke groepen waaraan ze in hemelsnaam het recht ontlenen, dan verneemt men, dat ze toch "een deel van de arbeidersklasse" zijn en dat het om "zelfkritiek van de klasse" gaat. Het één is al even weinig waar als het andere. Die groepen zijn geen deel van de arbeidersklasse en "zelfkritiek" van de arbeidersklasse geschiedt niet in de vorm van analyses of betuttelingen. De klasse kritiseert zichzelf niet op die manier, ze kritiseert zichzelf door in de praktijk anders te handelen.

Maar goed: laat ons eens even aannemen, dat een arbeider komt betogen dat de arbeiders "fouten" hebben gemaakt. Dan nóg zijn wij van mening dat hij dat niet heeft uit te maken. Hoe wéét hij (of hoe weet een groep van arbeiders) dat hij (of zij) het bij het rechte eind heeft? Hoe weet hij of het goed of fout is wat er gebeurt?

Hoe men het ook wendt of keert, het blijft een zaak van de moraal, een zaak van goed en kwaad en daar wringt de schoen, vanwege het feit dat het dáár niet om gáát! Waar het wél om gaat is: wát er gebeurt; wát of de betekenis is van het handelen der arbeiders; de vraag: of zij zelf handelen of niet zelf handelen en wat het betekent wanneer zij het handelen aan anderen over laten. Het gaat er niet om, dat het "verkeerd" zou zijn het handelen aan anderen over te laten, maar het gaat er om dat de onmondigheid van de arbeiders bestendig wordt, indien dat gebeurt. Daarmee, met die laatste

konklusie wordt iets g e z e g d , wordt iets tot uitdrukking gebracht. Wie constateert, dat de arbeiders het "verkeerd" doen, zegt totaal niets. Het is een opmerking zonder i n h o u d . Waar dan nog bij komt, dat wat de één verkeerd vindt, door de ander juist wordt bewonderd.

Al degenen die maar steeds de mond vol hebben over de "fouten" van de arbeiders zouden zich eens moeten realiseren wat of het zou betekenen indien zij het almaar konsekvent over de fouten van klassen of sociale groepen zouden hebben. Dat zou er op neerkomen - we wezen er al op - dat naar hun betweterig oordeel de "geschiedenis" fout was. Spartacus hád zich niet door de Romeinse patriciërs moeten laten verslaan, de Afrikanen hadden zich niet in slavernij moeten laten voeren, de Kwo Min-tang had Tsjang Kaisjek niet moeten vertrouwen, de Sowjets hadden zich niet door de bolsjewieken moeten laten ontkrachten, enzovoorts, enzovoorts. Belachelijk? Ja, maar niet minder belachelijk dan het standpunt dat door de schoolmeesters van de arbeidersklasse wordt ingenomen.

Dus, zal men vragen, het is onze mening dat die schoolmeesters van de arbeidersklasse "fout" zijn? Mis! Het blijkt altijd weer - en het voorbeeld van de "Solidarity"-groep waarmee we begonnen zijn illustreert het - dat de schoolmeesters van de arbeidersklasse dezelfde zijn die tegen spontaan optreden van de arbeiders zijn gekant, omdat zulk een optreden heel van niet een optreden is voor de schone idealen, die de heren schoolmeesters in het hoofd hebben. Dát is de achtergrond van alles. De heren zitten niet "fout" ze weten heel goed wat ze doen. Ze hebben uitstekend door, dat wat de arbeiders doen niet strookt met hetgeen dat zij willen. Dat is de aap die steevast uit de mouw komt. Wat zij "fout" vinden is dit, dat de arbeiders hen daarmee voor aap laten staan. Maar mogen de arbeiders asjeblijft?

=====

E E N A L G E M E E N M I S V E R S T A N D

In het proces tegen de vertegenwoordiger van de vliegtuigenfabriek Dassault, die ervan werd verdacht de kamerleden Dankert en Keja te hebben willen omkopen, werd de defensiespecialist van de PvdA in de Tweede Kamer, de heer Wierda, opgeroepen als getuige. Hij verklaarde: "Ik heb me altijd beperkt tot het luisteren naar hun argumenten. Ze dachten wel, geloof ik, dat mijn invloed groter was dan in werkelijkheid het geval was. Het is een algemeen misverstand, mijnheer de president, dat parlementariërs veel invloed hebben op de regering."

We wisten dat natuurlijk al lang, maar het is wel leuk, dat de heer Wierda nu eens komt bevestigen, dat de hele voorstelling van "het kiezen van je eigen regering" niets anders dan een grote leugen is. Eerstens wordt de regering niet gekozen, maar geformeerd. Tweedens is de volksvertegenwoordiging geen college, dat in kan grijpen wanneer de regering in de fout gaat, zoals men ons altijd probeert wijs te maken.

De heer Wierda heeft ons duidelijk gemaakt, dat de regering zich weinig aantrekt van de wensen van de heren volksvertegenwoordigers. Zou hij denken, dat wij nu nog geloven, dat de regering zich wel iets aantrekt van de wensen der arbeiders? Dat zou dan niet voor zijn intelligentie pleiten.

=====